

Zawieranie umów

Tomasz Winiarczyk

1

2

zawarcie umowy

- dochodzi przez zgodne oświadczenie woli stron
- chodzi tu o wolę widoczną, uzewnętrznąoną w dowolnej, byle zrozumiałej postaci

JAK MOŻNA DOPROWADZIĆ DO ZAWARCIA UMOWY?

- o odpowiedź na ofertę
- o negocjacje/rokowania
- o przetarg

Przyjęcie oferty

- o **OFERTA – oświadczenie woli będące skierowaną do drugiej strony stanowczą propozycją zawarcia określonej umowy i zawierające istotne postanowienia proponowanej umowy oraz termin, w którym składający ofertę będzie oczekiwać odpowiedzi**
  - jest to czynność prawna jednostronna
- o Składający ofertę jest nią związany aż do upływu oznaczonego terminu

przyjęcie oferty

- o **Umowa zostaje zawarta, jeśli adresat oferty złoży oświadczenie, iż akceptuje ją w całości.**
  - W razie wątpliwości umowę poczytuje się za zawartą w chwili otrzymania przez składającego ofertę oświadczenia o jej przyjęciu.
- o Wszelkie zmiany traktowane są jako nowa oferta postanowień umowy, które były(art. 68 kc).
- o Wystawienie rzeczy w miejscu sprzedaży na widok publiczny z oznaczeniem ceny (art. 543 kc) uważa się za ofertę sprzedaży.
- o Materiały reklamowe traktuje się z zasady jako zaproszenie do negocjacji a nie ofertę.

Rokowania

- o **Rokowaniami są działania stron mające na celu ułożenie ostatecznej treści umowy.**
- o Umowa zostaje zawarta, gdy strony dojdą do porozumienia co do wszystkich postanowień umowy, które były przedmiotem rokowań.

Przetarg

- o Publiczna sprzedaż organizowana w celu uzyskania najkorzystniejszych warunków.

przetarg

- o Przetarg ustny (licytacja) ma na celu uzyskanie najwyższej ceny.
- o Przetarg pisemny ma na celu wybór najkorzystniejszej oferty.

przetarg

- Przetarg nieograniczony polega na tym, że oferty mogą składać wszyscy zainteresowani.
- Przetarg ograniczony polega na tym, że uczestnik przetargu musi spełniać dodatkowe kwalifikacje określone w ogłoszeniu o przetargu.

przetarg

- Przetarg zamknięty polega na tym, że zamawiający zaprasza do udziału w przetargu ściśle określone podmioty.

przetarg

- Osoba, która zaproponowała najlepsze warunki (np. najwyższą cenę) może nie zawierać umowy, co jednak skutkuje utratę wpłaconego wadium.
- Nie może być jednak na drodze prawnej przymuszona do zawarcia umowy.

CHARAKTER ZAWARTEJ UMOWY

- Umowy mogą mieć charakter **właściwy** i określać konkretne zobowiązania stron
- Umowy mogą mieć także charakter **wstępny** i stanowić o późniejszej możliwości określenia warunków umowy właściwej.

Umowa przedwstępna

o powinna określać istotne postanowienia umowy przyrzeczonej oraz termin, w ciągu którego ma być ona zawarta (art. 389—390 kc)

- Czasami umowa o charakterze wstępnym może być źródłem zobowiązania zasadniczego.

umowa przedwstępna

- o Jeżeli strona zobowiązana do zawarcia umowy przyrzeczonej uchyla się od jej zawarcia, druga strona może żądać naprawienia szkody, którą poniosła przez to, że liczyła na zawarcie umowy przyrzeczonej.
- o Jednakże gdy umowa przedwstępna czyni zadość wymaganiom, od których zależy ważność umowy przyrzeczonej, w szczególności wymaganiom co do formy, strona uprawniona może dochodzić zawarcia umowy przyrzeczonej.

Zadatek

- pojęcie niekiedy różnie rozumiane
- w szerokim znaczeniu to każda suma pieniężna lub rzecz, którą jedna ze stron daje drugiej przy zawarciu umowy

zadatek

- 1) znak samego zawarcia umowy
- 2) zaliczka na poczet świadczenia (kwota przypadająca na rachunek przyszłych należności wierzyciela)
- 3) zadatek we właściwym znaczeniu tego słowa jako instytucja prawna uregulowana w art. 394 kc — **stanowi on zabezpieczenie wykonania świadczenia**

zadatek właściwy

- o w razie **niewykonania** umowy przez jedną ze stron druga strona może bez wyznaczenia terminu dodatkowego od umowy odstąpić i otrzymany zadatek zachować, a jeżeli sama go dała, może żądać sumy dwukrotnie wyższej;
- o w razie **wykonania** umowy zadatek ulega zaliczeniu na poczet świadczenia strony, która go dała (czyli staje się zaliczką), natomiast jeżeli zaliczenie nie jest możliwe, zadatek ulega zwrotowi;
- o w razie **rozwiązania** umowy zadatek powinien być zwrócony, a obowiązek zapłaty sumy dwukrotnie wyższej odpada; tak samo dzieje się, gdy niewykonanie umowy nastąpiło wskutek okoliczności, za które żadna ze stron nie ponosi odpowiedzialności albo za które ponoszą odpowiedzialność obie strony

<http://hipotecznyblog.pl/2015/08/mieszkanie-na-kredyt-zadatek-zaliczka.html>

UWAGA – zaliczka czy zadatek?

- o W umowie należy zawsze wyraźnie zaznaczać, czy wpłacona kwota stanowi zaliczkę czy zadatek – gdyż powodują one różne skutki w przypadku niedotrzymania warunków umowy.

Odstępne

- Strony podpisujące umowę mogą zastrzec prawo odstąpienia od niej za zapłatą oznaczonej sumy pieniężnej.
- Celem odstępnego jest zrekompensowanie drugiej stronie strat poniesionych wskutek zawarcia umowy, która została unicestwiona poprzez złożenie oświadczenia o odstąpieniu.

odstępne

- Skuteczność zastrzeżenia odstępnego zależy od spełnienia pewnych warunków.
- Przede wszystkim konieczne jest oznaczenie **terminu**, w czasie którego będzie możliwe skorzystanie z tego prawa. Wprowadza ono bowiem stan niepewności co do trwałości umowy, a więc nie jest zasadne, aby stan ten był bezterminowy.
- Ponadto należy w umowie wskazać, czy **uprawnienie to przysługuje** obydwu stronom czy też tylko jednej z nich.

FORMA CZYNNOŚCI PRAWNYCH

- o Regułą jest, że czynności prawnej można dokonać w sposób dowolny, byle zrozumiale wyrazić swe oświadczenie woli.
  - Od reguły dowolności formy czynności prawnej przewidziane są wyjątki.
- o **Art. 60 Kodeksu cywilnego.**
Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, wola osoby dokonującej czynności prawnej może być wyrażona przez każde zachowanie się tej osoby, które ujawnia jej wolę w sposób dostateczny, w tym również przez ujawnienie tej woli w postaci elektronicznej (oświadczenie woli).

Rodzaje czynności prawnych ze względu na ich szatę zewnętrzną

Rodzaje czynności prawnych ze względu na skutki prawne niezachowania formy szczególnej

Forma pod rygorem nieważności (tzw. ad solemnitatem)

- Obowiązek zachowania jakiejś szczególnej formy wynikać może z ustawy albo z woli stron.
- Może to być obowiązek zachowania formy pisemnej, formy aktu notarialnego, pisma z pewną datą itd.
- Niezachowanie tej formy powoduje nieważność czynności — np. testament sporządzony nie w postaci odręcznego dokumentu, ale w postaci wydruku komputerowego podpisanego ręcznie jest nieważny [art. 949 i n. kc].

Forma dla celów dowodowych (tzw. ad probationem)

- Obowiązek zachowania jakiejś szczególnej formy wynikać może z ustawy albo z woli stron.
- Niezachowanie przewidzianej formy nie powoduje co prawda nieważności, ale możemy mieć potem trudności w udowodnieniu zajścia danej czynności. Druga strona może nie wyrazić zgody na przykład na dowód ze świadków. [art. 73 §2 zdanie 1 oraz art. 74 kc].
- Chodzi tu konkretnie o formę pisemną, dla której ustawa nie zastrzega rygoru nieważności — tak sformułowany przepis oznacza właśnie formę dla celów dowodowych.
- Niezachowanie innej formy niż „zwykła” forma pisemna powoduje zawsze nieważność czynności.

Forma dla wywołania określonych skutków prawnych (tzw. ad eventum)

- Przepisy prawa wyraźnie mówią, że niezachowanie danej formy (zwykle chodzi o pisemną) nie powoduje nieważności, ale
- skutkiem innej formy niż przewidziana będzie nie to, co zamierzeliśmy — por. np. art. 660 zdanie 2 kc.
- Po fakcie może się po prostu okazać, że skutkiem naszego postępowania są inne prawa czy obowiązki stron, niż pierwotnie
- myśleliśmy.

Wady oświadczenia woli

- 1) brak świadomości lub swobody (art. 82 kc),
- 2) pozorność (art. 83 kc),
- 3) błąd (art. 84-86 i 88 kc),
- 4) groźba (art. 87-88 kc).

brak świadomości lub swobody

- Nienormalny stan psychiczny wyłączający świadome lub swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli.
- Jego przyczynami mogą być nadużycie alkoholu, wysoka gorączka, narkoza, choroba psychiczna, niedorozwój umysłowy, uwiąd starczy (choroba Alzheimera) czy też odurzenie narkotyczne.

pozorność

- Niezgodność między aktem woli a jej przejawem na zewnątrz.
- Nie może być uznane za pozorne oświadczenie woli składane wobec organu państwowego albo nie skierowane do oznaczonego adresata (np. czyjaś ostatnia wola nigdy dla prawa nie jest sporządzana dla żartu).
- Pozorność jako czynność ukryta: *czynność prawna ukryta pod inną czynnością jest ważna, jeśli spełnia przesłanki ważności*
  - np. darowizna ukryta pod formą sprzedaży w celu ucieczki od zaliczenia darowizny na schedę spadkową i obliczeń zachowkowych może być na wniosek innych spadkobierców uznana w sądzie za darowiznę, choć sporządzona jest umowa sprzedaży

błąd

- 1) mylne wyobrażenie (lub jego brak) o rzeczywistym stanie rzeczy u oświadczającego wolę albo
- 2) mylne wyobrażenie o treści złożonego oświadczenia (tzw. pomyłka).

- Błąd musi być istotny subiektywnie (tj. stanowić przyczynę sprawczą oświadczenia woli) i obiektywnie (żaden rozsądny człowiek w danym stanie rzeczy nie złożyłby takiego oświadczenia). Przesłanka obiektywności odpada przy błędzie wynikającym z podstępstwa (art. 86 § 1) oraz przy testamentie (art. 945 § 1 pkt 2).

groźba

- o Jedna osoba w celu zmuszenia innej osoby do złożenia oświadczenia woli o oznaczonej treści zapowiada użycie środków, które spowodują niekorzystne następstwa dla tej osoby lub osoby trzeciej, na wypadek, gdy żądane oświadczenie woli nie zostanie złożone.
- o **Przesłanki** groźby:
  - musi być bezprawna,
  - musi być poważna,
  - nie musi pochodzić od adresata oświadczenia woli,
  - nie jest ważne, czego lub kogo dotyczy groźba.

**NA CO ZWRACAĆ
UWAGĘ PRZY
ZAWIERANIU I
PODPISYWANIU UMOWY**
– na przykład sprzedaż

DATA I STRONY UMOWY

- W umowie należy podać datę jej zawarcia i wskazać dokładne dane sprzedającego i kupującego, tj.:
  - imię i nazwisko,
  - PESEL (potem przyda się do pozwu),
  - dane teleadresowe,
  - serię i numer dokumentu tożsamości,
- w przypadku przedsiębiorstwa:
  - adres siedziby i dane osobowe osoby reprezentującej przedsiębiorstwo.

PRZEDMIOT SPRZEDAŻY

- Trzeba dokładnie określić, jakiej rzeczy dotyczy umowa.
  - Jeśli chodzi o samochód, konieczne są takie dane, jak: numer rejestracyjny, marka, rok produkcji, numer silnika, przebieg.
- Identyfikacja rzeczy powinna być jak najpełniejsza – szczególnie w przypadku rzeczy oznaczonych co do tożsamości.

STAN RZECZY

TECHNICZNY

- W umowie należy dokładnie określić stan faktyczny (w tym stan techniczny) sprzedawanej rzeczy.
- W przypadku auta można go stwierdzić na podstawie oceny na stacji diagnostycznej lub w autoryzowanym serwisie ewentualnie na podstawie opinii rzeczoznawcy samochodowego.

PRAWNY

- Wskazane jest, aby w umowie znalazło się jasne sformułowanie co do stanu prawnego, czyli np. zapis, że sprzedający jest pierwszym właścicielem rzeczy i kiedy go nabył albo że nabył go wcześniej od innej osoby ("z drugiej ręki")
- Jeżeli sprzedający nie jest pierwszym właścicielem rzeczy, warto zapoznać się z odpowiednim dokumentem wcześniejszego zakupu tej rzeczy i zrobić dla siebie jego kopię.
- Konieczne jest też sprawdzenie, czy na rzeczy nie ciąży żadne ciężary prawne, np. zastaw.

CENA

- Trzeba dokładnie określić cenę rzeczy.
- Jeśli chce się ją podać w walutach obcych, lepiej określić po kursie, z którego dnia waluty będą przeliczone na złotówki.
- Strony mogą zastrzec w umowie, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości.

DOKUMENTY RZECZY

- Należy określić, że kupujący otrzyma od sprzedającego rzecz wszelkie posiadane przez niego rzeczy służące do korzystania z rzeczy, np. kluczyki samochodowe, zdalny pilot.
- Należy zapisać również, że otrzyma wszystkie:
  - dokumenty świadczące o legalnym pochodzeniu rzeczy,
  - dowody uiszczenia wszelkich wymaganych opłat i podatków,
  - szczególne dokumenty dot. danej rzeczy (jak karta pojazdu czy dowód rejestracyjny).
- Jeśli nadal ważna jest gwarancja kupujący winien otrzymać dokument gwarancji (bywają nawet gwarancje wieczyste).

KOSZTY UMOWY

- Trzeba określić, kto ponosi koszty zawarcia umowy sprzedaży, czyli kto płaci np. podatek od czynności cywilnoprawnych.

Art. 547. § 1. Jeżeli ani z umowy, ani z zarządzeń określających cenę nie wynika, kogo obciążają koszty wydania i odebrania rzeczy, sprzedawca ponosi koszty wydania, w szczególności koszty zmierzenia lub zważenia, opakowania, ubezpieczenia za czas przewozu i koszty przestania rzeczy, a koszty odebrania ponosi kupujący.

§ 2. Jeżeli rzecz ma być przestana do miejsca, które nie jest miejscem spełnienia świadczenia, koszty ubezpieczenia i przestania ponosi kupujący.

§ 3. Koszty nie wymienione w paragrafach poprzedzających ponoszą obie strony po połowie.

Formalności – podatek

- Obowiązek podatkowy ciąży:
  - 1) przy umowie sprzedaży – na kupującym;
  - 2) przy umowie zamiany – na stronach czynności.
- Podstawę opodatkowania stanowi przy umowie sprzedaży:
  - 1) zawieranej przez nierezydentów – równowartość w złotych kwoty zagranicznych środków płatniczych, określonej w zezwoleniu dewizowym, przeznaczonych na zapłacenie ceny,
  - 2) w pozostałych przypadkach – wartość rynkowa rzeczy lub prawa majątkowego
- Zwalnia się od podatku następujące czynności cywilnoprawne sprzedaż rzeczy ruchomych, jeżeli podstawa opodatkowania nie przekracza 1000 zł.
- Nie podlegają podatkowi czynności cywilnoprawne, jeżeli przynajmniej jedna ze stron z tytułu dokonania tej czynności jest opodatkowana podatkiem od towarów i usług.
- Stawki podatku wynoszą 2 % od umowy sprzedaży nieruchomości, rzeczy ruchomych, prawa użytkowania wieczystego, własnościowego spółdzielczego prawa do lokalu mieszkalnego, spółdzielczego prawa do lokalu użytkowego oraz wynikających z przepisów prawa spółdzielczego: prawa do domu jednorodzinnego oraz prawa do lokalu w małym domu mieszkalnym

SĄD SPORU

- Lepiej dla pełnej jasności określić, czy przy ewentualnych sprawach spornych co do umowy sprzedaży właściwym będzie sąd ze względu na miejsce zamieszkania sprzedającego czy kupującego.
- W razie braku takiego zapisu sądem właściwym miejscowo jest sąd zamieszkania lub siedziby pozwanego (albo sąd położenia nieruchomości).
- Uwaga na ustalanie sądu sporu poza granicami państwa polskiego!

PODPISY

- Trzeba pamiętać, aby umowa sprzedaży samochodu została własnoręcznie podpisana zarówno przez sprzedającego, jak i kupującego.

LECH WAŁĘSA